

EDWARDS KİŞİSEL TERCİH ENVANTERİNİN TÜRKİYEDE GÜVENİRLİĞİ VE GEÇERLİĞİ

Doç. Dr. Yıldız KUZGUN*

İnsan davranışlarını anlamak demek, onların gerisindeki nedenleri anlamak demektir. Her davranışın gerisinde, giderilmeye çalışılan bir yoksunluk ve bunun yarattığı bir gerilim vardır. Davranışı başlatan, yönünü belirleyen ve güdü adı verilen bu iç uyarıcıların sayısı ve türü konusunda psikologlar arasında farklı görüşler olduğu bilinmektedir. Murray güdüleri onbeş başlık altında toplamıştır. Murray (1938) tarafından saptanan bu güdüleri ölçmek amacı ile Allen Edwards (1964) tarafından geliştirilen ve Edwards Personel Preference Schedule olarak bilinen ölçme aracı psikolojik danışma, mesleki danışma, personel seçimi ve araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Edwards Kişisel Tercih Envanteri (EKTE) Murray tarafından belirlenen onbeş ihtiyacın bir kimsedeki önem derecesini vermektedir. Bu yolla kişilerin en güçlü ihtiyaçlarını bilmek ve bu ihtiyaçları giderebilecekleri en uygun seçenekleri bulmada kendilerine yardımcı olmak mümkün olmaktadır. Meslek danışmanlığı yaparken EKTE Profili yardımı ile, davranışların yönlendirildiği ihtiyaçların görece önemi tartışılmakta ve böylece bireysel ihtiyaçlara daha uygun mesleki etkinlikler bulunmasına yardımcı olunmaktadır.

EKTE Psikolojik danışma yardımı almaya çekinen kişileri, böyle bir yardımı almaya cesaretlendirmede, konuşmayı başlatma vesilesi olarak da etkili bir rol oynamaktadır. Psikolojik danışma oturumlarında öğrencilerin başarıma heveslerinin, diğer istekleri ile ve başka öğrencilerinki ile karşılaştırılmasına, kişilerarası ilişkilerde gerekli davranışları geliştirmede karşılaşılan engelleri tanımada yardımcı bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu yazı, sözedilen aracın (EKTE'nin) ülkemizde de kullanılabilir bir araç olup olmadığını saptamak amacı ile yapılmış bir araştırmanın bulgularını özetlemektedir.

* Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü

EKTE, Murray tarafından betimlenen ihtiyaçların bir kimsede bulunuş derecesini saptamaktadır. Maddeler zorunlu seçmeli tipte olup, onbeş ihtiyacın herbirinin diğerleri ile ikişer kere karşılaştırılması ile elde edilmiştir. Bu yolla elde edilen madde sayısı aslında 210 dur. Ancak, envanterin ciddi biçimde doldurulup doldurulmadığını kontrol için maddelerden 15 tanesine envanterde ikişer kere yer verilmektedir. Böylece madde sayısı 225 olmaktadır.

Envanteri cevaplarken kişi her maddede kendine en uygun olan ifadeyi seçmektedir. Böylece bir kimsenin bir ihtiyaç alanından elde edebileceği maksimum puan 28, minimum puan tabii sıfır olmaktadır. Puanlamaya başlamadan önce tekrarlanan 15 maddeye kişinin aynı yönde cevap verip vermediğine bakılmaktadır. Bir kimse envanterin çeşitli yerlerinde aynı şekilde ikişer kere verilen maddeleri aynı yön de cevaplamışsa 15 puan almakta, her seferinde farklı cevaplar vermişse sıfır puan almaktadır. Sıfır ile 15 arasında değişen ve tutarlık puanı adı verilen bu puan kişinin envanteri ne kadar özenle ve ciddi olarak doldurduğunu göstermektedir.

EKTE İle Ölçülen Değişkenler Şunlardır:

1- *Başarma-Başarı (Achievement)* Bir şeyin en iyisini yapma, başarılı olma, yetenek ve çaba gerektiren işlerin üstesinden gelme, otorite olarak tanınma, büyük önemi olan bir işi başarma, çok zor bir işi çok iyi bir şekilde yapma, zor problem ve bilmeceleleri çözme, bir şeyi başkalarından daha iyi yapabilme durumunda olma.

2- *Riayet etme, Uyarılık- (Deference)*: Diğerlerinden fikir alma, başkalarının ne düşündüğünü öğrenme, yönergeleri takip edip bekleneni yapma, başkalarını övme, başkaları iyi bir iş yaptığında bunu onlara söyleme, diğerlerinin önderliğini kabul etme, büyük adamların hayatlarıyla ilgili kitaplar okuma, geleneklere uyma ve geleneklere uymayan şeylerden kaçınma, karar vermeyi başkalarına bırakma.

3- *Düzen- (Order)*: İşini temiz, düzenli ve organize edilmiş olarak yapma, güç bir işe başlamadan önce plan yapma, organize edilmiş ve düzenli, tertipli şeylere sahip olma, bir seyahate çıkmadan önce ayrıntılı plan yapma, bir işi ayrıntılarıyla organize etme, mektup ve evrakları belli bir sisteme göre saklama, yemekleri düzenli ve kararlaştırılan saatlerde yeme, herşeyi ayarlanmış ve düzenlenmiş bir yaşama, bir değişme olmadan sürdürmek isteme

4- *Teshir-G6steriş-(Exhibition)*: Esprili ve zekice şeyler söyleme, eğlenceli şakalar ve hikayeler anlatma, diğerlerinin dikkatini çekme ve görünüşü hakkında fikir söylemelerini isteme, başkalarının üzerinde nasıl bir etki yapacağını görmek için bir şeyler söyleme, bireysel başarıları üzerinde konuşma, ilgi merkezi olma, başkalarının anlamını bilmediği kelimeler kullanma, başkalarının cevaplayamayacağı sorular sorma.

5- *Özerklik-Bağımsızlık (Autonomy)*: İsteddiği zaman gidip istediği zaman gelme, bir şeyle ilgili düşüncelerini söyleme, karar verirken başkalarından bağımsız olma, istediğini yapmada kendini özgür hissetme, geleneklere uymayan şeyler yapma, çoğunluğa uyması beklenen durumlardan kaçınma, diğerlerinin neler düşüneceğini dikkate almadan davranma, otorite durumunda olanları eleştirme, sorumluluk ve yükümlülüklerden kaçınma.

6- *Duyguları Anlama-Başkalarını Anlama (Intracception)*: Başkalarının hareket ve duygularını inceleme, başkalarını gözleme, başkalarının problemler karşısındaki duygularını ve neler hissettiklerini anlamaya çalışma, kendini başkalarının yerine koyma, başkalarının ne yaptıklarını değil de neden öyle yaptıklarını anlamaya çalışma, başkalarının davranışlarını analiz etmeye çalışma, başkalarının nasıl davranacağını bilmek isteme

7- *Yakınlık (Affiliation)*: Arkadaşlarına ve dostlarına karşı vefalı olma, arkadaşça gruplara katılma, arkadaşları için bireyler yapma, yeni arkadaşlıklar kurma, mümkün olduğu kadar çok arkadaş edinme, her şeyini dostlarıyla paylaşma, bazı şeyleri yalnız yapma yerine arkadaşlarıyla yapma, arkadaşlarına mektup yazma, kuvvetli dostluklar kurma.

8- *Yardım İsteme-İlgi Görmek İsteme (Succorance)*: Güç durumunda kaldığında başkalarından yardım bekleme, başkalarından cesaret vermelerini bekleme, başkalarından anlayış bekleme, kişisel sorunlarına karşı başkalarından sempati ve anlayış bekleme, başkalarının sevgi ve yakınlığını isteme, başkalarının kendini neşelendirmelerini isteme, üzgün olduğu zamanlar başkalarından yardım görmek isteme, hastalandığında başkalarının da üzülmesini telaşlanmasını isteme.

9- *Başatlık-Baskın Olma (Dominance)*: Kendi düşüncelerini savunma, içinde bulunduğu grupta lider olma, başkaları tarafından lider olarak kabul edilme, bir komitenin başkanlığına seçilme, grup

adına kararlarını verme, başkalarının aralarındaki tartışmaları çözümlenmek için çağrılma, başkalarını kendi isteği doğrultusunda davranmaları için etkileme ve ikna etme, başkalarının davranışlarını denetleme ve yönetme, başkalarına işlerini nasıl yapacaklarını söyleme.

10- *Küçülme, Kendini Suçlama (Abasement)*: Bir şeyi yanlış yaptığında suçluluk hissetme, işler yolunda gitmediğinde kabahati kendinde arama, yanlış yaptığı şeylerden dolayı cezalandırılmayı isteme, bireysel olarak acı çekmenin kişiye yarar getireceğine inanma, yoluna çıkan biriyle kavga etmekten kaçınıp teslim olmayı yeğleme, hatalarını itiraf etme ihtiyacını hissetme, beceri gösteremediğinde hemen çökme, kendinden üstün birinin olduğu yerde kendini korkak hissetme, pek çok yönlerden kendini aşağı bulma.

11- *Şefkat Gösterme-Koruma (Nurturance)*: Arkadaşları sıkıntıda olduğunda onlara yardım etme, başkalarına şefkat ve sempatiyle yaklaşma, başkalarını affetme, başkaları için ufak tefek iyilikler yapma, başkalarına karşı cömert olma, hasta ya da üzgün olanlara sempatiyle yaklaşma, başkalarına büyük yakınlık gösterme, başkalarının mahrem sorunlarını kendisine anlatmalarını isteme.

12- *Değişiklik, Yenilik (Change)*: Yeni ve değişik şeyler yapma, seyahat etme, yeni insanlarla tanışma, yeni şeyler deneme ve günlük rutini değiştirme, yeni şeyler denemeye ve yaşamaya çalışma, yeni yerlerde yeni şeyler yeme, yeni ve değişik işler deneme, memleketi gezme ve yeni yerlerde yaşama, yeni moda ve heveslere katılma.

13- *Sebat-Dayanıklılık (Endurance)*: Bir işi bitirinceye kadar üzerinde çalışma, üzerine aldığı herhangi bir işi tamamlama, bir iş üzerinde yoğun olarak çalışma, bir problem ya da bilmece çözülene kadar üzerinde çalışma, bir başka işe geçmeden önce elindeki bitirme, işi bitirmek için geç saatlere kadar çalışma, rahatsız edilmeksizin çok uzun saatler çalışabilme, hiçbir ilerleme olmayacakmış gibi görünen bir iş üzerinde direnme, çalışırken engellenmekten kaçınma.

14- *Karşıt Cinsle İlişkiler (Heterosexualite)*: Karşıt cinsle çıkmaktan hoşlanma, karşıt cins ile sosyal etkinliklere katılma, karşıt cinsten birisine aşık olma, karşıt cinsten birisini öpme, karşıt cins tarafından fiziksel olarak cazip bulunmayı isteme, cinsellik ile ilgili tartışmalara katılma, cinsellik ile ilgili piyes ve romanlar okumaktan, şakalar yapmak ve dinlenmekten cinsel yönden uyarılmaktan hoşlanma.

15- *Saldırganlık (Aggression)*: Karşıt düşüncelere karşı gelme, başkaları hakkında düşündüklerini söyleme, herkesin içinde başkalarını eleştirme, başkalarıyla alay etme, başkalarıyla aynı fikirde olmadığını söyleme, hor görüldüğü ya da kötü bir davranış ile karşılaştığı zaman intikam alma, öfkelenme, başkaları hatalı davrandığında onları suçlama, gazetelerde dehşet ile ilgili sütunları okuma.

Aracın Güvenirliği

Aracın güvenirligi önce testi yarılama yöntemi ile saptanmıştır. İç tutarlık katsayısı cevap kağıdının sütun ve sıralarında yer alan maddelerden alınan puanların korelasyonu ile elde edilmiş olup, korelasyon katsayısı 0.60 (uyarlık) ile 0.87 (karşıt cinsle ilişkiler) arasında değişmektedir ve medyan korelasyon 0.76 (özerklik) dir.

Kararlılık katsayısı, 89 deneğe aracın bir hafta ara ile iki kere uygulanması ile elde edilmiştir. Bulunan korelasyon katsayıları 0.74 (Başarma) ile 0.88 (kendini suçlama) arasında değişmektedir ve medyan korelasyon 0.78 dir.

Değişkenlerden birbirine yakın veya benzer olanlar arasında olumlu ve anlamlı, birbirini dışlayanlar arasında ise ters yönde ve anlamlı ilişkiler beklenir. Değişkenlerarası korelasyon katsayıları da bu beklentiye cevap verecek yönde bulunmuştur. Örneğin en büyük olumlu ilişki 0.46 ile yakın ilişki ve şefkat arasında, en düşük ilişki 0.17 ile başarma ve uyarlık arasında, en büyük ters ilişki- 0.30 ile özerklik ve uyarlık, -0.20 ile saldırganlık ve duyguları anlamak değişkenleri arasında bulunmuştur. (Edwards, 1964)

Yukarıda teknik özellikleri belirtilen EKTE 1978 yılında araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş, çevirinin doğru olup olmadığı İngilizceye hakim beş kişi tarafından kontrol edilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Envanter o yıldan sonra Psikolojik danışma ve rehberlik dersi uygulamalarında deneme maksadı ile kullanılmış ve bireyleri Psikolojik danışmaya güdülemede etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca ABD'de ve ülkemizde yapılan araştırmalarda (Moomaw 1968, Pietrofesa 1970) Kaner, 1981-, Öztürk, 1983 farklı meslek gruplarının gereksinim örüntülerini saptamada başarılı olduğu gözlenmiştir. Bunun üzerine bu aracı daha geniş örneklem gruplarına uygulayıp daha güvenilir bulgular elde etmek gereği duyulmuştur.

Edwards Kişisel Tercih Envanterinin Türkiyede Güvenirliği

Envanterin Türkiye evreninde de güvenilir bir araç olup olmadığını saptamak için yazarın kullandığı yöntemlere başvurulmuş; iç tutarlık ve kararlılık katsayıları hesaplanmıştır.

EKTE, 1983 yılı Bahar döneminde rehberlik dersi almakta olan 97 öğrenciye bir hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. Elde edilen korelasyon katsayıları 0.70 (başarma ve gösteriş) ile 0.88 (saldırganlık) arasında değişmekte olup meydan korelasyon 0.80 olarak bulunmuştur. Sütun ve sıra puanları arasındaki korelasyonlar, yani içtutarlık katsayıları 0.62 (gösteriş) ile 0.87 (karşıt cinsle ilişki) arasında değişmektedir ve medyan korelasyon katsayısı 0.76 dır.

Edwards kişisel Tercih Envanteri'nin Türkçe ve İngilizce formları 25 kişilik bir gruba bir ile birkaç gün ara ile uygulanmıştır. Elde edilen korelasyon katsayıları 0.67 (Başarma) ile 0.84 (duyguları anlama) arasında değişmektedir. Bu bulgular envanterin Türkçe formunun bir hafta ara ile iki kez uygulanması ile elde edilen korelasyonlara çok yakın bulunmuştur (Tablo 1). Ayrıca bu bulguların Edwards tarafından elde edilen bulgulara çok yakın olduğu görülmüş ve aracın daha büyük öğrenci gruplarına uygulanmasına geçilmiştir.

Evren

Bu çalışmanın asıl amacı farklı meslek alanlarına mensup kişilerin farklı ihtiyaç örüntüsüne sahip olup olmadığını ortaya çıkartmaktı. Ancak halen bir meslekte çalışmakta olan yetişkin grubuna

TABLO — I

	I	II	III
Başarma	0.70	0.70	0.67
Uyarlık	0.80	0.76	0.73
Düzen	0.78	0.72	0.70
Gösteriş	0.70	0.62	0.70
Özerklik	0.74	0.68	0.69
Yakınlık	0.79	0.82	0.78
Duyguları Anlama	0.85	0.91	0.84
İlgi Görme	0.80	0.76	0.78
Başatlık	0.84	0.77	0.82
Kendini Suçlama	0.79	0.71	0.77
Şefkat Gösterme-Koruma	0.82	0.77	0.78
Değişiklik	0.80	0.75	0.83
Sebat	0.77	0.69	0.75
Karşıt cinsle ilişki	0.83	0.87	0.80
Saldırganlık	0.88	0.84	0.83

- I. Envanterin bir hafta ara ile iki kez uygulanmasından elde edilen korelasyon katsayıları.
- II. Envanterin cevap kağıdında sıra ve sütündeki maddeleri arasındaki korelasyon katsayıları (n = 97).
- III. Envanteri Türkçe ve İngilizce olarak uygulanmasından elde edilen korelasyon katsayıları (n = 25).

erişmek mümkün olmadığından, envanterin bir mesleğe hazırlanmakta olan öğrenci gruplarına uygulanmasına karar verilmiş, bunun için de üniversitelerin son sınıf öğrencileri evren olarak seçilmiştir. Son sınıfa gelmiş olan öğrencilerin mesleklerini benimsemiş kimseler oldukları, ilgi, ihtiyaç, değer vb. yönlerden mesleğe hazırlayıcı programlara ısınamayan öğrencilerin daha önceki yıllarda başka alanlara geçmiş oldukları düşünülmüştür. Ayrıca, mesleğe hazırlayan eğitim programlarının, mesleğin gerektirdiği kişilik özelliklerini pekiştirmiş olacağı ve bu aşamaya gelmiş öğrencilerin, meslek üyelerinin özelliklerini az çok temsil edici bir grup oluşturacakları varsayılmıştır.

Bu araştırmada belli başlı yüksek öğretim programlarında okunmakta olan öğrencilerden en az 100 er kişiye envanterin uygulanması planlanmış, bunun için Ankara Sıkıyönetim komutanlığından gerekli izin alınmıştır.

Ankara Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde Envanter 1983-84 öğretim yılında uygulanmıştır. Son sınıflarında yeterince öğrenci bulunmayan fakültelerde (örneğin Diş Hekimliği Fakültesi) bir önceki sınıf da uygulamaya dahil edilmiştir. Bir fakültede çok sayıda bölüm varsa (örneğin Ziraat Fakültesi) uygulama bütün bölüm öğrencilerinin aldığı İnkılap Tarihi derslerinde yapılmıştır. Tabii bu durumda sınıftaki öğrencilerin hepsi uygulamaya katılmışlardır.

Ayrıca Hacettepe Üniversitesine bağlı Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu ve ODTÜ nin çeşitli mühendislik fakültelerinde de uygulamaya girilmiştir. Ancak ODTÜ için Sıkıyönetim kamutanlığından izin çıkmadığından uygulama yapılamamış, bunun yerine teknik alanı temsil etmek üzere Gazi Üniversitesi Sanat eğitimi Yüksek Okulunda uygulama yapılmıştır. Böylece envanter 1066 erkek ve 784 kız olmak üzere 1850 öğrenciye uygulanmıştır.

Uygulama

Uygulamaya başlamadan önce araştırmanın amacı, envanterin yapısı hakkında öğrencilere bilgi verilmiştir. Öğrencilerin envanteri doğru ve ciddi bir şekilde cevaplamalarını sağlamak için sonuçların gizli tutulacağı belirtilmiş, sonucu öğrenmek isteyenlerin cevap kağıtlarına adlarını ya da seçecekleri bir rumuzu yazmalarını halinde kendilerine bireysel sonucun yazılı olarak bildirileceği yolunda güvence verilmiştir.

Uygulama, envanter el kitabında da belirtildiği gibi, genellikle 45-50 dakika sürmüştür. Ancak az da olsa bazı öğrencilerin 90 dakika ve daha fazla zamanda cevapladıkları gözlenmiştir. Envanterin uzun, maddelerin zorunlu seçmeli olması öğrencilerin bazılarını rahatsız etmiş, onbeş maddenin iki kere aynen tekrarlanması bazı öğrencilerde huzursuzluk uyandırmıştır.

Puanlama

Envanter puanlanmadan önce tutarlık puanı hesaplanmıştır. El kitabında 12 puanın altında tutarlık puanı alan cevap kağıtlarının güvenilir olmadığı ifade edilmektedir. Bu kesim puanının bireysel değerlendirmeler için uygun olduğu, ancak denek kaybını azaltmak için grup değerlendirmelerinde biraz daha aşağı inilebileceği düşünülmüş ve kesim puanı 10 olarak saptanmıştır.

Envanteri alan öğrencilerin yaklaşık beşte birinin tutarlık puanı 10 un altında bulunmuş ve cevap kağıtları değerlendirilmemiştir. Bu yüzden bazı gruplarda hedef alınan 100 sayısına erişilememiştir. Envanteri cevaplayan ve cevap kağıtları değerlendirilen öğrencilerin sayıları fakültelere ve cinsiyete göre Tablo II de verilmiştir.

Bundan sonra soldan sağa yer alan maddelerde işaretli A, yukarıdan aşağıya yer alan maddelerde işaretli B seçenekleri sayılarak toplam puanlar elde edilmiştir.

TABLO — II Uygulamaya Alınan Denek Sayısı

	Erkek		Kız		Toplam cevap kağıdı geçerli olan
	Uygulamaya katılan	Cevap kağıdı geçerli olan	Uygulamaya katılan	Cevap kağıdı geçerli olan	
Ziraat Fakültesi	112	88	58	48	136
Eczacılık Fakültesi	40	32	53	44	76
Tıp Fakültesi	38	30	50	47	77
Dil-Tarih Coğ. Fak.	143	107	136	120	227
Siyasal Bil. Fakültesi ve Basın Yayın Y. O.	124	106	73	60	166
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	82	62	25	18	80
Eğitim Fakültesi	72	55	51	38	93
Veteriner Fakültesi	143	122	32	22	144
Diş Hekimliği Fak.	48	33	73	48	81
İlahiyat Fakültesi	80	62	30	19	81
Sosyal Hizmetler Y. O.	42	33	57	45	78
Fen Fakültesi	95	76	93	75	151
Sanat Eğitimi Y. O.	119	101	3	—	101
Toplam	1066	907	784	586	1493

Bulgular

Elde edilen bulgular önce genel olarak, sonra cinsiyete ve fakültele göre ayrı ayrı analiz edilmiştir.

EKTE'nin 1493 Üniversite öğrencisine uygulanması sonucu elde edilen bulgular Tablo III de verilmiştir.

TABLO - III Üniversite Öğrencilerinden Elde Edilen EKTE Değişkenlerine İlişkin Ortalama ve Standart Kaymalar

Değişkenler	Kız		Erkek		Toplam	
	x	sk	x	Sk	X	Sk
Başarma	13.76	4.11	14	3.9	14.17	3.59
Uyarlık	10.70	3.70	11.07	3.85	10.92	3.6
Düzen	11.77	4.67	12.85*	4.73	12.4	4.94
Gösteriş	10.50	3.67	11.46*	4.47	11.7	4.2
Özerklik	14.39	3.73	15*	4.28	14.47	4.12
Yakınlık	14.16	4.35	14.40	3.95	14.32	4.15
Duyguları anlama	17.74*	3.94	16.49	4.06	17	4
İlgi görme	15.29*	5.53	12.93	4.81	14.52	4.63
Başatlık	11.74	4.12	15.78*	4.47	15.05	5
Kendini suçlama	12.52	5.09	13.63*	4.14	13.79	4.11
Şefkat gösterme	16.56	4.26	16.37	4.09	16.42	4.18
Değişiklik	17*	3.84	15.07	3.96	16.05	3.92
Sebat	15.18	4.86	15.07	5.13	15.09	5
Karşı cinsle ilişki	9	5.71	12.82*	6.51	11.04	6.56
Saldırganlık	14.58*	4.2	13.35	4.17	13.81	5.92
n:	586		907		1493	

0.001 düzeyinde anlamlı

Tablo'da görüldüğü gibi, en güçlü ihtiyaç duyguları anlama olup, onu şefkat gösterme ve değişiklik ihtiyaçları, az farklarla izlenmektedir. En zayıf ihtiyaç ise uyarlık, karşı cinsle ilişki ve gösteriş ihtiyaçlarıdır.

İlgi görme, yakınlık ve başarma ihtiyaçları, aralarında az farklarla orta sıralarda bir küme oluşturmaktadır. Varyansı en büyük değişken karşı cinsle ilişki ve en küçük olan ise uyarlıktır.

Duyguları anlama ihtiyacının sıralamanın en önünde yer alması bu çağın romantizmi ile açıklanabilir. Gerçekten gençler bu çağda özellikle karşı cinsle yoğun duygusal ilişkiler içinde olduklarından, hem karşılarındaki kimselerin hem de kendi duygularını anlama ve yorumlamaya büyük ilgi duymaktadırlar. Nitekim bu çağlarda bireylerin edebiyat ilgileri de genellikle yüksek olmakta ancak gözlemler bunların çoğunun şiir ve roman ile ilgilenme yolunda bir özenti olmaktan pek ileri gitmediğini ve bu ilginin bir meslek tercihiine da-

yanak olamayacağını göstermektedir. EPPS el kitabında verilen ortalamalar gençlerin duyguları anlama değişkeninden elde ettikleri Puan ortalamasının (Erkek X: 16.12, Kız X: 17.32) yetişkinlerinkinden (sırası ile 14.18 ve 15.28) yaklaşık iki puan fazla ve aradaki farkın önemli olduğunu göstermektedir. Buna bakarak duyguları anlama ihtiyacının gençlerde güçlü olduğunu, yaş ilerledikçe yerini başka ihtiyaçlara bıraktığını söyleyebiliriz.

Değişiklik ihtiyacının da sıralamanın başlarında yer alması gençliğin dinamizmi ile açıklanabilir. Gençliğin geleneklere ve alışılmışı karşı çıkma yolundaki doğal ve bir dereceye kadar evrensel diyebileceğimiz bu özelliği, uyarlık ihtiyacının en son sıralarda yer alması ile de kendini göstermektedir.

Karşı cinsle ilişki ve gösteriş ihtiyaçlarının da gençlerin ihtiyaç sıralamasının başlarında yer alması beklenirdi. Ancak sonuçlar bu iki değişkene ilişkin ortalamaların çok düşük olduğunu göstermektedir. Bu bulgu Ghei (1966) nin Hindistan'da, Johnson ve Stiggins'in (1966) Ürdün'de elde ettiği bulgularla da tutarlı görünmektedir. Buna karşılık EPPS El kitabında Amerikalı deneklerde adı geçen ihtiyaçların ön sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu bulgu, doğu kültürlerinde karşı cinsle ilişki ihtiyacının doyumunun sıkı kurallara bağlanmış olması, özellikle genç kızların bu tür davranışlarının kısıtlanmış olması ile açıklanabilir. Bir ihtiyaç belli bir davranışla giderildikçe davranışın güçlendiği, doyumsuzlukla sona eren davranışların zamanla söndüğü bilinen bir gerçektir. Doğu kültürlerinde cinsel isteklerin, karşı cinsle flört şeklinde doyumlamaması, muhtemelen bunların bastırılmasına ve hedef değiştirip doyum sağlayıcı başka alanlara yönelmesine yol açmış olabilir. Amerikan kültürünün gençlerin heteroseksüel ilişkilerine izin vermenin ötesinde teşvik de etmesi bu ihtiyacın ABD'li deneklerin ihtiyaç sıralamasında başat bir yer almasına yol açmış olabilir.

Bu araştırmada elde edilen önemli bir bulgu da başarıma, sebat ve gösteriş ihtiyaçlarının sıralamadaki yerleridir. Tablo III'e baktığımızda sebat ihtiyacının başlarda (4. sıra), gösteriş ihtiyacının sonlarda (13. sıra) ve başarıma ihtiyacının ise ortalarda yer aldığını görmekteyiz. Aynı durum Ürdünlü ve Hintli deneklerin sıralamaları için de geçerlidir. Buna karşılık Amerikalı deneklerin sıralamalarında sebat ihtiyacı sonlarda (11. sırada) gösteriş ve başarıma ihtiyaçları çok az farkla ortalarda (sırası ile 7. ve 8. sıra) yer almaktadır. Daha önce başarıma güdüsü konusunda yapılan kültürlerarası karşılaştırmalı

araştırmaları özetleyen Kâğıtçıbaşı (1971), bu konuda farklı bulgular elde edilmiş olduğunu; bazılarında Türk deneklerin başarı güdüsünün diğer uluslarinkinden yüksek, bazılarında ise düşük bulunduğunu belirtmektedir. Bu araştırmanın sonuçları başarı güdüsüne ilişkin bulgular arasındaki uyumsuzluğun, yazarın belirttiği gibi uygulanan tekniklerdeki farklılıktan olduğu kadar başarı güdüsünün tanımından da kaynaklanmış olabileceğini düşünmektedir. Nitekim başta verilen EPPS değişkenleri tanımlarına bakarsak "başarma" tanımının, "tanınmış bir kimse olma, çok önemli bir iş yapma" gibi ifadelerle gösteriş ihtiyacı tanımına, güç bir işi başarma, beceri ve gayret isteyen bir iş yapma gibi ifadelerle ise sebat ihtiyacı tanımına yaklaştığı görülmektedir. Bu durumda, farklı iki örnekleme sebat ve gösteriş ihtiyaçlarının sıralamalardaki yerleri birbirinden çok farklı olabileceği halde başarıma ihtiyacının yeri aynı olabilmektedir.

Sonuçların Cinsiyete Göre Analizi

Tablo III. de kız ve erkek öğrencilerin ihtiyaç puan ortalamaları envanterdeki sırası dikkate alınarak verilmiştir.

Tabloda görüldüğü gibi, düzen, gösteriş, özerklik, başatlık, kendini suçlama ve karşı cinsle ilişki değişkenlerinde erkeklerin puan ortalamaları kızlarinkinden önemli derecede büyük, duyguları anlama, ilgi görme, değişiklik ve saldırganlık değişkenlerinde ise kızların puan ortalamaları erkeklerinkinden önemli derecede büyük bulunmuştur. Diğer değişkenler bakımından kızlarla erkekler arasında önemli bir fark görünmemektedir.

Başatlık ihtiyacının erkeklerde kızlardan daha güçlü görünmesi kültürümüzün bir beklentisi olarak yorumlanabilir. Bu durum Hintli ve Amerikalı örneklemler için de söz konusudur. Toplumlar genellikle erkekleri daha egemen rollerde görmek istemekte ve eğitim sırasında erkek çocuklardaki hükmetme eğilimlerini pekiştirmekte, buna karşılık kızların daha bağımlı olmalarını beklemektedir.

Buna karşılık değişiklik ihtiyacı kızlarda erkeklerden çok daha güçlü bir ihtiyaç olarak görülmektedir ve bu bulgu Amerikalı ve Hintli örneklemler için de geçerlidir.

Başkalarından ilgi ve destek görme değişkeninde kızların puan ortalamaları erkeklerinkinden, karşıt cinsle ilişki değişkeninde ise, bekleneceği üzere, erkeklerin puan ortalamaları kızlarinkinden daha yüksek bulunmuştur. Bu durum kültürümüzde kızların zayıf olmaları

rı nedeni ile korunmaları gerektiği, erkeklerin ise cinsel ilişki kurmada daha özgür davranabilecekleri yolundaki kültürel değerlerle tutarlı görülmektedir.

Kız öğrencilerin saldırganlık puan ortalamaları erkeklerinkinden önemli derecede büyük bulunmuştur. Oysa Amerikalı öğrenci ve yetişkin grupları için durum tersinedir. Ghei Hintli kız öğrencilerin saldırganlık puanlarının, Amerikalı kız öğrencilerinkinden daha yüksek olduğunu rapor etmektedirler.

Ülkemizde yapılan bazı araştırmalarda (Kocatürk 1981, Kiper 1983) kız ve erkekler arasında saldırganlık güdüsü yönünden önemli bir fark bulunmamıştır. Bu araştırmada elde edilen fark örneklemin çok geniş oluşu ile ortaya çıkmış olabilir. Kızlarda saldırganlık güdüsünün erkeklerinkinden daha yüksek çıkması kızların erkeklerden çok daha fazla engellenmiş olduğunu düşündürmektedir.

Farklı Programlarda Okuyan Öğrencilerin İhtiyaç Sıralamaları

EPPS ipsative nitelikte bir ölçme aracı olduğu, yani ölçtüğü değişkenlerin kişi veya grupları için hiyerarşik sırasını verdiği için her grubun onbeş değişkenden elde ettikleri puan ortalamaları sıraya konmuş ve bulgular Tablo IV'de verilmiştir. Tablo da görüldüğü gibi bazı grupların ihtiyaç sıralamaları arasında tutarlık vardır.

TABLO - IV Grupların İhtiyaç Sıralamaları

	Dil ve Tarih-Coğ.	Sosyal Hizmetler	Fen	Sanat Eğitimi Y.O.	Dış. H.	İlahiyat	Veterinerlik	Eğitim	Ziraat	Tıp	Eczacılık	SBF	İktisadi ve İTİB İdari B.
Başarma	6	10	6	10	10	10	7	11	11	4	7	10	2
Uyarlık	12	15	14	14	13	12	14	15	14	15	15	15	11
Düzen	11	13	12	12	14	8	12	13	13	12	12	12	5
Gösteriş	13	12	15	15	12	14	15	14	15	13	14	14	15
Bağımsız	14	5	9	7	7	6	6	5	9	6	11	2	10
Yakınlık	4	8	7	3	8	3	3	3	3	2	10	9	8
Duyguları anlama	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	3	1	6
Başatlık	5	3	4	6	4	7	5	6	8	9	6	6	4
İlgi görme	9	9	8	13	3	9	13	7	6	3	8	7	13
Kendini savunma	10	11	10	9	11	11	9	12	12	11	9	8	7
Şevkat gösterme	2	6	3	1	1	1	1	1	5	7	2	5	3
Değişiklik	3	2	2	5	5	4	4	4	1	8	1	3	9
Sebat	8	7	5	8	9	2	8	8	4	5	4	4	1
K C İ	15	13	4	15	15	11	9	7	14	13	13	13	14
Saldırganlık	7	4	11	11	6	13	10	10	10	10	5	11	12

Grupların sıralamaları arasında hesaplanan Kendall concordance katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur. Bu değer, sıralamalar arasında oldukça benzerlik olduğunu göstermektedir. Ancak bazı grupların sıralamalarında gözlenen farklar da dikkate değerdir.

Grupların çeşitli değişkenlerden elde ettikleri puan ortalamaları ve standart kaymaları Tablo V'de görülmektedir. Ortalamalar arasında bir fark olup olmadığı önce tek yönlü varyans analiz ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo V'de verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi bulunan F değerlerinin hepsi 0.001 düzeyinde anlamlıdır. Grupların hangileri arasında ne düzeyde bir ortalama farkı olduğu da hesaplanmış ve sonuçlar Tablo VI ile XXI'de sunulmuştur. Bu sıralamaları incelediğimizde, muhasebe eğitimi gören İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin düzen, uyarlık, sebat ihtiyaçlarına en üst, saldırganlık, değişiklik ve duyguları anlama ihtiyaçlarına en alt sıralarda yer vermekle diğer gruplardan önemli ölçüde ayrıldığı görülmektedir. Muhasebecilik mesleğinin gerektirdiği dikkatli, titiz ve düzenli çalışma için gerekli temel özelliklerden sayılabilecek düzen, uyarlık ve sebat özelliklerinin (Segal 1954, Cronbach 1960, Guilford 1959) bu grubun karakteristik özellikleri olarak görülmesi EPPS'in, muhasebecilik mesleğinin tipik özelliklerini yansıttığının bir işareti sayılabilir.

Karakteristikleri belirgin diğer grup ise İlahiyat Eğitimi gören gruptur. Bu grupta da uyarlık, düzen ve sebat ihtiyaçları en üst sıralarda saldırganlık, başatlık ve karşı cinsle ilişki ihtiyaçları alt sıralarda

TABLO - V Gruplar arasında ihtiyaç değişkenlerine ilişkin farkların F değerleri

İhtiyaçlar	F
Başarma	6.25
Uyarlık	9.67
Düzen	7.32
Gösteriş	6.75
Özerklik	6.25
Yakınlık	4.78
Duyguları anlama	6.16
Görme	10.85
Başatlık	7.79
Kendini suçlama	4.86
Şefkat gösterme	3.19
Değişiklik	10.11
Sebat	5.009
Karşı cinsle ilişki	12.75
Saldırganlık	5.66

0.001 düzeyinde anlamlı

da yer almaktadır. Bu durum, İlahiyat eğitimi gören gurubun, din kurallarına uymayı gerektiren meslek davranışları ile tutarlı bir örüntü göstermektedir.

Şefkat gösterme ihtiyacının Eğitim, Veterinerlik ve Diş Hekimliği Fakülteleri öğrencilerinin sıralamalarının üst basamaklarında yer alması meslek etkinlikleri ile tutarlı, aynı ihtiyaçların tıp ve sosyal hizmetler eğitimi gören gruplama sıralamalarında alt basamaklarda yer alması ise adigeçen mesleklerin gerekleri ile tutarsız görünmektedir. Sosyal hizmetler grubunun sıralamalarında saldırganlık ve başatlık güdülerinin başlarda yer alması düşündürücüdür. Bu durum sosyal hizmet uzmanlarının saldırganlık güdülerini yüceltmek veya otoriter eğilimlerine çıkış yolu bulmak amacı ile bu mesleklere yöneldikleri yolundaki bazı görüşleri doğrulamaktadır. (Darley ve Hagenah 1951, Cottle, 1954, Patterson, 1957)

Diş Hekimliği ve Tıp eğitimi görmekte olan gruplarda ilgi görme ihtiyacının başkalarına yardım ihtiyacından daha ön sıralarda yer alması meslek etkinlikleri açısından beklenmeyen bulgular olarak değerlendirilebilir.

Genel olarak bulgular Holland'ın sınıflamasında gelenekçi ve sosyal kategorisine giren meslek grupları için EPPS'in beklenen sonuçları vermekte ama, bilimsel gruba giren meslekler için belirli bir örüntü vermemektedir. Araştırma örneklemini gerçekçi, artistik ve girişimci kategorilerine giren meslek gruplarını kapsamamaktadır. Ancak bu gruplar da kapsayan daha kapsamlı araştırmaların yapılmasına gerek vardır.

KAYNAKÇA

- Cottle, W, C 1954: Interest and Personality Inventories. *Personnel and Guidance Journal*. Vol: 33 pp: 162-167
- Cronbach, L.J 1960: *Essentials of Psychological Testing*. Newyork: Harper and Row Pub.
- Darley, J. G., Hagenah, T. 1955: Vocational Interest. Theory and Practice, Minneapolis: Minnesota Press.
- Edwards, L. A 1964: *Edwards Personal Preference Schedule*. Manual. Newyork: The Psychological Corporation.
- Ghei, S.M. 1966: A Cross Cultural Study of Need Profiles. *Journal of Personality and Social psychal*. Vol: 3 N:s pp: 380-385

- Guilford, J.P.** 1959: *Personality*. Newyork: Mc Graw Hill.
- Holland, J.L.** 1966: *The Psychology of Vocational Choice: A Theory of Personality Types and Environmental Models*. Newyork. Ginn.
- Johnson, S.W., Stiggins R.J.** 1969: A Cross Cultural Study of Values and Needs. *Acta Psychologica* Vol: 31 pp: 277-284
- Kağıtçıbaşı, Ç.** 1971: Türkiye'de Sosyal-Psikolojik Araştırmaların Genel Görünümü, Gruplanması ve Bazı Problem Sahaları. *Türkiye'de Sosyal Araştırmaların Gelişmesi*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları No: 11 Ankara Doğu Matbaacılık Ltd. Şti.
- Kaner, S.** 1981: *Psikolog ve Çocuk Doktorlarının Gereksinim Örüntüleri*. Basılmamış Master Tezi Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
- Kiper, İ.** 1984: *Saldırganlık Türlerinin Çeşitli Ekonomik, Sosyal ve Akademik Değişkenlerle İlişkisi*. Basılmamış Master Tezi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
- Kocatürk, S.** 1984: *Saldırganlık Güdüsünün Spor ve Eğitim Alanlarında Meslek Seçimine Etkisi*. Basılmamış Master Tezi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
- Moomaw, R. C., Hayden, C.E.** 1968: Personality Differences Among Community College Students. *Journal of College Student Personnel*. Vol: 8 pp: 306-309
- Nachmann, B.** 1960: Childhood Experiences and Vocational Choice in Law, Dentistry and Social work. *Journal of Counseling Psychology*. Vol: 7 pp: 243-250
- Öztürk, M.** 1983: İki Meslek Grubundaki Bireylerin Psikolojik Gereksinim Örüntüleri. Basılmamış Master Tezi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak.
- Patterson, C.H.** 1957: Interest Test and Emotionally Disturbed Client. *Educ. Psychol Measurement* Vol: 17 pp: 264-280
- Pietrofesa, J.J.** 1970: A Comparison of the Personality Need Structure of College Students Enrolled in Different Academic Majors: *National Catholic Guidance Conference*. Vol: 14 No: 4

TABLO - VI
Grupların Çeşitli Değişkenlere İlişkin Puan Ortalamaları ve Standart Kaymaları

Değişik Gruplar	Başar.	Uyar.	Düzen	Göst.	Özerk.	Yakın.	Duy. an.	İlgi gör.	Başar.	Ken. suçl.	Şefkat göst.	Değiş.	Sebat.	Kçl.	Sald.
Diş H. n = 81	14.30	11.3	11.15	11.81	14.69	14.59	17.27	16.6	15.38	13.43	17.44	15.37	14.35	10.03	14.94
	3.61	4.15	4.85	3.59	3.55	4.21	3.96	4.51	4.25	4.68	4.09	4.19	5.07	6.04	4.3
DTCF n = 227	14.37	10.76	12.53	10.26	14.06	14.94	17.78	13.98	14.39	13.68	16.47	15.85	14.23	10.21	14.25
	3.86	3.56	3.46	3.78	4.24	3.95	3.92	4.89	4.25	4.26	4.15	3.98	4.80	6.57	4.9
Ecz. n = 76	14.65	11.20	12.75	11.33	13.83	14.37	16.22	14.51	14.82	14.5	17.21	17.96	15.03	11.71	14.97
	3.40	4	4.45	3.3	4.58	3.97	4.27	4.53	3.82	4.26	4.18	3.93	5.7	6.09	3.96
Eğt. n = 93	14.19	10.20	12.46	10.65	15.75	17	17.16	14.8	15.06	12.5	17.84	16.39	14.62	14.76	14.26
	4.42	3.6	3.55	3.10	3.95	4.70	4.8	4.30	3.93	4.07	3.9	3.73	4.61	5.53	4.42
Fen n = 151	14.72	10.89	12.64	10.13	14.32	14.53	17.17	14.42	15.39	14.23	15.76	17.97	15.29	11	14.2
	3.55	3.64	3.97	4.06	3.78	4	3.94	4.40	4.27	4.11	3.97	3.73	5	5.18	4.32
İİB n = 80	16	13.59	15.53	10.18	13.69	14.15	14.99	12.13	15.72	14.21	15.89	14	17.80	10.42	12.5
	3.61	3.63	4.78	3.71	3.8	3.43	3.92	4.97	4.12	4.05	3.61	3.83	4.63	6.9	3.9

TABLO - VI'nin

İlah. n = 81	\bar{X}	13.78	13.21	14.41	10.55	14.6	16	16.62	14.30	14.5	13.26	17.3	14.96	15.83	7.36	12.22
	Sk	3.67	3.9	4.3	3.87	3.95	3.71	3.64	3.99	4	4.64	3.96	3.65	4.37	7.5	4.21
SBF n = 166	\bar{X}	14.42	9.15	12.17	11.09	17.20	14.5	17.95	14.71	14.94	14.7	15.18	16.75	15.59	11.7	14.28
	Sk	3.94	3.76	4.40	4.06	3.37	4.33	5.59	4.73	4.57	3.04	4.66	4.66	4.74	5.7	4.3
SHYO n = 78	\bar{X}	14.06	8.79	10.26	11.78	15.37	14.77	17.19	14.06	16.25	12.47	15	17.18	14.92	10	16.12
	Sk	4.40	3.56	4.86	3.38	3.5	4.24	3.4	4.53	4.41	3.84	3.34	3.87	5.08	5.08	3.88
SEYO n = 101	\bar{X}	12.96	11.98	12.72	11.61	14.80	15.5	16.58	12.1	15.02	14.33	16.7	15.33	14.71	15.39	12.96
	Sk	3.73	3.3	4.26	3.20	3.11	4.54	3.72	4.74	4.28	4.02	4.08	3.6	4.6	5.37	3.55
TIP n = 77	\bar{X}	15.15	10.42	11.80	11.75	14.10	15.26	16.5	15.17	13.8	11.84	14.10	13.84	14.8	11.05	13.12
	Sk	4.24	4.24	4.83	3.17	4.08	4.09	3.92	5.3	4.06	3.97	3.89	3.3	3.77	6.49	4.56
Vet. n = 144	\bar{X}	14.54	11.95	12.85	10.98	14.55	15.14	16.62	12.70	14.9	14.09	17.59	14.93	14.34	13.19	14
	Sk	3.76	3.92	4.72	3.10	4.04	3.77	4.14	4.38	4.19	4.68	4.25	3.64	5.33	6.5	4.02
Zir. n = 136	\bar{X}	13.20	10.48	11.93	11.09	13.85	15.3	16.48	14.38	14.24	13.14	14.89	17.35	15	14.37	13.4
	Sk	4.26	3.64	4.41	3.5	4.19	4.22	4.28	4.82	4.49	3.82	4.48	4.18	4.65	6.59	4.28

Tablo VII
Başarma Değişkenine İlişkin
Gruplararası Ortalama Farkların t Değerleri

	Tip	Fen	Ecz	Vet	SBF	DTCF	Dış. H.	Eğt.	SHYO	İlah.	Zir.	SEYO
IIB	1.37	2.67*	2.12*	2.86**	3.16**	3.47***	3.03**	2.97**	3.03**	3.72***	5.09***	5.52***
TIP		0.78	1.12	1.07	1.28	1.44	1.37	1.45	1.58	2.11*	3.20***	3.59***
Fen			0.14	0.44	0.61	0.35	0.69	1.00	1.18	1.84	3.37***	3.83***
Ecz.				0.21	0.46	0.74	0.62	0.75	0.92	0.87	2.68**	3.11**
Vet					0.28	0.42	0.41	0.62	0.81	1.41	2.75**	3.23**
SBF						0.13	0.24	0.74	0.62	1.21	2.56**	3.05**
DTCF							0.14	0.34	0.55	1.18	2.6**	3.13**
Dış H.								0.44	0.37	0.88	2.00	2.44*
Eğt.									0.19	0.65	1.68	2.08*
SHYO										0.42	1.39	1.77
İlah.											1.02	1.44
Zir.												0.45

* 0.05 düzeyinde anlamlı

** 0.01 düzeyinde anlamlı

*** 0.001 düzeyinde anlamlı

Tablo VIII
Uyarık Değişkenine İlişkin
Gruplararası Ortalama Farklarının t Değerleri

	İlah.	SEYO	Vet.	Dış H.	Ecz.	Fen	DTCF	Zir.	Tip	Eğt.	SBF	SHYO
İİB	0.65	3.09**	3.21**	3.75***	3.92***	5.4***	6.15***	6.22***	5.11***	6.16***	9.06***	8.42***
İlah.	—	2.28*	2.38*	3.08*	3.24**	4.55***	5.10***	5.25***	4.36***	5.37***	7.96***	7.49***
SEYO		—	0.06	1.21	1.39	2.42*	3.05**	3.33**	2.69**	3.56***	6.58***	6.02***
Vet.			—	1.18	1.36	2.46*	3.05**	3.49***	2.68**	3.57***	6.66***	6.07***
Dış H.				—	0.15	0.74	1.06	1.24	1.33	1.86	3.98***	4.05***
Ecz.					—	0.56	0.86	1.31	1.18	1.69	3.79***	3.95***
Fen						—	0.34	0.97	0.84	1.44	4.24***	4.11***
DTCF							—	0.74	0.64	1.27	4.25***	4.19***
Zir.								—	0.11	0.58	3.24***	3.31***
TIP									—	0.36	2.30**	2.58***
Eğt.										—	2.23*	2.56*
SBF											—	0.72
SHYO												

Tablo IX
Düzen Değişkenine İlişkin
Gruplararası Ortalama Farklarının t Değerleri

	İlah.	Vet.	Ecz.	SEYO	Fen	DTCF	Eğt.	SBF	Zir.	Tip	Dış H.	SHYO
İİB	0.01***	4.12***	3.50***	4.13***	2.89**	5.26***	4.79***	5.33***	5.54***	4.91***	5.76***	6.84***
İlah.	—	2.55*	2.07*	2.64**	3.05**	3.55***	3.25**	3.73***	4.06***	3.57***	4.46***	5.68***
Vet.		—	0.13	0.23	0.41	0.73	0.73	1.28	1.70	1.56	2.53**	3.81***
Ecz.			—	0.77	0.72	0.68	0.73	0.73	0.74	0.84	0.84	0.84
SEYO				—	0.54	0.48	0.55	0.55	0.56	0.69	0.69	0.70
Fen					—	0.27	0.36	0.96	1.27	1.31	2.33*	3.72***
DTCF						—	0.16	0.85	1.15	1.24	2.34*	3.78***
Eğt.							—	0.57	1.02	1.01	2.01*	3.33***
SBF								—	0.46	0.57	1.57	2.89**
Zir.									—	0.19	1.18	2.49*
TIP										—	0.84	1.97*
Dış H.											—	1.14

Tablo XVI
Kendini Suçlama Değişkenine İlişkin
Gruplararası Puan Ortalama Farklarının t Değerleri

	Ecz.	SEYO	Fen	İİB	Vet	DİCF	Dış H.	İlah.	Zir.	Eğt.	SHYO	Tip
SBF	0.36	0.80	1.15	0.96	1.66	2.75**	2.19*	3.13**	3.80***	4.58***	4.55***	5.61***
Ecz.	—	0.26	0.45	0.63	1.11	1.42	1.48	1.87	2.67**	3.03**	3.07**	3.91***
SEYO		—	0.20	0.21	0.77	1.67	1.36	1.80	2.33*	3.15**	3.15**	4.08***
Fen			—	0.03	0.29	1.28	1.29	1.76	2.3*	3.2**	3.22**	4.19***
İİB				—	0.19	1.00	1.11	1.51	1.91	2.76**	2.76**	3.65***
Vet.					—	0.91	1.05	1.48	1.98*	2.89**	2.88**	3.95***
DİCF						—	0.42	0.81	1.25	2.31*	2.31*	3.41***
Dış H.							—	0.25	0.47	1.37	1.41	2.27*
İlah.								—	0.22	1.24	1.29	2.25*
Zir.									—	1.14	1.22	2.32*
Eğt.										—	0.05	1.06
SHYO											—	0.63

Tablo XVII
Şefkat Gösterme Değişkenine İlişkin
Gruplararası Ortalama Farklarının t Değerleri

	Vet.	Dış H.	İlah.	Ecz.	SEYO	DİCF	İİB	Fen	SBF	SHYO	Zir.	Tip
Eğt.	0.48	0.64	0.91	0.98	2*	2.35**	3.42***	3.82***	4.92***	5.07***	5.36***	6.34***
Vet.	—	0.27	0.54	0.63	1.71	2.62**	3.86***	3.89***	4.98***	5.12***	5.4***	6.44***
Dış H.		—	0.22	0.34	1.19	1.79	2.5*	2.89**	3.83***	4.07***	4.25***	5.22***
İlah.			—	0.13	1	1.63	2.35*	2.8**	3.72***	3.96***	4.15***	5.16***
Ecz.				—	0.79	1.32	2.05*	2.41*	3.08**	3.5***	3.68***	4.71***
SEYO					—	0.48	0.9	1.77	2.81**	3.03**	3.29**	4.4***
DİCF						—	1.2	1.65	2.93**	3.19**	3.43***	4.65***
İİB							—	0.24	0.84	1.58	1.78	3.03**
Fen								—	0.76	0.87	0.93	3.02**
SBF									—	0.35	0.56	1.93
SHYO										—	0.2	1.55
Zir.											—	1.36

